

La Botalària

REVISTA CULTURAL

Primavera 1998

ANY II, número 1

Pati amb palmeres, amb l'església de Sant Bartomeu i el castell al fons

SUMARI

Portada

Consell de redacció i Telèfons d'interès.

Editorial.

Festes d'Hivern: la Foguera de Santa Llúcia.

El bordís.

Per què no recuperem els noms típics dels nostres carrers?

Especial.

Sant Antoni, una festa singular.

Sant Antoni a Borriol.

Actualitat.

El teu poble, les seues fonts i ermites.

Torna a nevar a la Serra.

Instàncies de l'Associació Cultural "Tossal de l'Assut".

Opinió.

A favor del patrimoni històric de Borriol.

L'escut de la vila.

Amb la pèrdua dels nostres camins perdem el nostre passat (II).

FOTOS ANTIGUES

Cultura.

Els pobles de la Plana de l'Arc.

Els nostres oficis: el Pedrapiquer (I).

Colombicultura.

Evolució recent del nombre d'habitants de Borriol.

L'estructura socio-professional de Borriol el 1935.

Passatemps.

Entrevistes.

Entrevista a Marga Ramos.

Entrevista a Julio Gil.

Contraportada.

Especial Sant Antoni Abat

Telèfons d'interès

Ajuntament de Borriol.....	32 14 61
Jutjat de Pau	32 10 01
Consultori mèdic municipal.....	32 17 21
Bancaixa	32 10 44
Caixa Rural	32 11 16
Hospital General.....	21 10 00
Polícia.....	091
Guàrdia Civil.....	062
Bombers	22 10 80
Centre coordinació emergències..	22 05 00
Ambulàncies	22 22 22
Pub Carajillo	32 14 15
Cafeteria Julio.....	32 10 72
Bar Pauet	32 11 41
Carnisseria Escrig.....	32 14 48
Carnisseria la Font	32 12 03
Carnisseria el Raval.....	32 10 57
Joieria Paco Zaragoza	32 11 82
Perruqueria Canales.....	32 11 73
Detalls	32 11 26
Paqueteria Germans Chiva.....	32 11 18
Segurs Catalana Occident.....	32 13 69
Mobles Pitarch	32 11 11
Gres Babiloni.....	32 15 25
D'Oliva Terra.....	32 17 60
Marbres Babiloni.....	32 17 91
Construccions Ivather	32 18 76
Construccions Estiver.....	32 18 76

Primavera 1997
 ANY II, número 1
 Borriol (Plana Alta)
 Tirada de 600 exemplars

Presidenta: Nati Alcañiz i Gascó
 Directora: Azucena Cano Portela
 Consell de Redacció:
 Xavier Andreu Miralles
 Martín Aparicio Bayo
 Cristian Linares Bayo
 Diego Tena Roca
 Natxo Valls Falomir

Publicitat: Agustí Agut Escrig

Colaboradors: Vicente Alcañiz Puertas
 Lola Bayo Mesguer
 Serafí Bernat Martí
 Henry Bouché Peris
 Tonica Camino del Pozo
 Antonio Canales Chiva
 Simón Francisco Griño
 Juan Meseguer Soler

Fotografia: Nati Alcañiz Gascó
 Xavier Andreu Miralles
 Vicente Bernat
 Israel Bernat Blasco
 Azucena Cano Portela
 Cristian Linares Bayo
 Priscila Pauner Meseguer
 Erick Piquer Barberá
 Benjamin Pitarch Bellmunt

Edita: Associació cultural Tossal de l'Assut

Imprimeix: Gráficas Mabor
 Camí Terrarreja, s/n
 Tel. i Fax: (964) 32 10 66
 12190 Borriol

Dipòsit Legal: CS-394-1997

Nota: "La Botalària", no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors en els treballs publicats, ni s'hi identifica necessàriament. "La Botalària" demana disculpes si comet algun error en dades, noms, etc. en apartat de fotos per al record. Si això pasés preguem comuniquen les correctes a l'adreça corresponent. Agraïm a totes aquelles persones que han fet possible que es dugés a terme aquest projecte.

Sap algú què vol dir aquest monument?

Aquest gran monument es troba enclavat en plena Serra borriolenca i, per iniciativa d'alguns veïns de la vila, en aquest número de la revista cultural "La Botalària" preguntem a la gent del poble si sap el què vol dir aquesta construcció tan original. Ens agradaria que si algú sap alguna cosa ens la comunicara a alguna persona del grup de redacció o ens fera arribar una carta explinat-nos el tema.

**PLATS COMBINATS
 APERITIUS I GRANISATS**

Rei En Jaume, 4
 Telèfon 32 10 72
BORRIOL

EDITORIAL

“.....Gràcies!....”. Amb la vostra ajuda hem aconseguit que aquella iniciativa de fer una revista per al nostre poble haja tingut una resposta increïble. Ens havíem proposat que tot el món poguera disfrutar del nostre treball i ara no només continuarem amb la mateixa il·lusió i dedicació, sinó que ens proposem que tots vosaltres participeu. Teniu diverses seccions al vostre abast, que esperem anar completant revista a revista, com l'apartat d'opinió, cultura, sense oblidar-nos de la secció de fotografies antigues, on podeu donar-nos alguna foto vostra o dels vostres avantpassats, per tal de publicar-la en números pròxims. L'edició present inclou un especial de la festa de Sant Antoni a Borriol i una làmina antiga de la “Pujà del Raval” que esperem que agrade a tots.

La veritat és que un poble canvia prou de pressa, i en tan sols cinc mesos, des que publicarem el nº 0 de “La Botalària”, Borriol ha canviat també: Ens alegrem molt que les campanes de Sant Bartomeu tornen a tocar les hores com tota la vida, ja que així recuperem una de les coses tradicionals que més ens caracteritzen. També ha estat d'agrair el fet de poder veure acabat, per fi, l'exterior del museu municipal, en l'antic edifici de Ca la vila, al carrer Major. Com a Associació Cultural que som, no ens sentim plenament satisfets de l'evolució cultural que havia pres Borriol els darrers anys, però amb iniciatives com aquestes la nostra vila va millorant dia a dia, i amb tasques com la nostra creiem que la cosa progressarà.

Res més, ara caminem cap al segon número de la revista “La Botalària” amb un nou impuls i amb ganes per treballar per aquest poble, i només vosaltres, borriolencs i borriolenques, ens podreu ajudar a aconseguir aquest ambiciós projecte. Entre tots, sense fer distincions, podrem portar endavant una revista en la qual grans i menuts puguen aprendre més del nostre poble, i tapar eixe buit cultural que tants anys havia perviscut. Fem-ho per Borriol.

La Directora.

Les campanes de Sant Bartomeu tornen a tocar les hores

FESTES D'HIVERN: LA FOGUERA DE SANTA LLÚCIA

El passat dia 13 de desembre, seguint la costum d'aquests darrers anys, els Quintos 98' vam organitzar la tradicional foguera de Santa Llúcia, patrona dels invidents i de les modistes.

Santa Llúcia, que va viure entre els segles III i IV d.C., fou verge i màrtir, i filla d'una noble família de Siracusa (Sicília), quedant molt prompte òrfena de pare. Va morir màrtir a aquesta mateixa ciutat i el seu culte es va establir a Roma ja cap al segle IV. Pel que fa als actes cal dir que, encara que el poble no col·laborà massa en l'aportació de troncs i fusta per a l'encesa de la barraca, la festa es va desenvolupar amb prou d'èxit i aflluència. Abans de començar el ritual del foc, la Confraria de Bombos i Tambors de les Creus del Calvari va fer un passacarrer des de la capelleta de Santa Llúcia del carrer del Rajolar fins a la capelleta de la santa homònima situada en la Moreria. Tot seguit a aquesta celebració es va passar a la tradicional xocolatada i el porrat de cada any. La festivitat de Santa Llúcia va estar a punt de desaparèixer a principis de la present dècada, ja que els carros han anat acabant-se al poble de Borriol. El carro era el vehicle que els xiquets de la vila utilitzaven dies abans de la foguera per anar a buscar llenya, fusta i tota mena d'encenalls per fer la cremada. Per iniciativa popular anaven per tot arreu del casc urbà i de les partides propanes per carregar el carro. El lloc de l'encesa també ha tornat a fer-se al casc antic de la vila, a la Plaça del Pou, on es fa la de Sant Antoni, a pesar que antigament s'encenien vèries fogueres per tot el poble, una concretament al carrer de la Moreria, davant de la capelleta. Els darrers anys, abans de la urbanització de l'Avinguda Castelló, la foguera tenia lloc en el descampat d'aquest vial del Camí Fossar, i en una ocasió també es va emplaçar al descampat del vial de prolongació del carrer Sant Vicent, al costat de les escoles.

Diego Tena

PER QUÈ NO RECUPEREM ELS NOMS TÍPICS DELS NOSTRES CARRERS?

El passat 28 de juliol de 1997, l'Associació Cultural Tossal de l'Assut, preocupada en vetlar per la cultura i la història, així com la resta de tradicions del nostre poble, li va presentar al ple de l'Ajuntament el següent llistat de noms típics dels carrers de la vila, els quals ens agradaria mantindre davant alguns noms desvirtuadors de la nostra història que es mantenen actualment.

El que volem amb açò és recuperar els noms típics dels carrers, com tenen altres pobles veïns. Per exemple a Castelló encara es conserven el carrer d'Enmig, d'Amunt, Cavallers etc., a la Pobla Tornesa també estan els carrers de Baix i Dalt la Vila, el Raval i a Vilafamés el Ravalet, el Portalet, entre altres.

Seria convenient i exemplar el fet de modificar aquells que siguin possibles, per mantindre el nom que els nostres avantpassats van posar als carrers de la vila de Borriol. Alguns carrers típics antics són:

Carrer del Rajolar

NOM ACTUAL	NOM TÍPIC
Alforges	Torill
Atzavara	Atzavara o Pedrusca
La Balma	Rajolar de Dalt
Avinguda Castelló	Camí Fossar
Doctor Portolés	Raval
German Garcia	Molioli
part del País Valencià	Plaça de la Torre
País Valencià	Rajolar
part de Sanchis Guarner	Hospital
Virgilio Oñate Gil	Rajolar de Baix

Carrer de les Parres

D'aquest llistat, si es posa voluntat, es poden canviar tots els noms pels típics. Hi ha alguns que no es poden perdre perquè porten amb ells un tros d'història de Borriol, és el cas del Raval, per al qual proposem que es pugui dir Raval Doctor Portolés, ja que així es combina el nom típic amb el nom actual, que és d'un personatge històric també de Borriol i, per tant, creiem convenient conservar els dos noms. En el cas del Rajolar la qüestió es complica molt pel fet que ens pareix aberrant el fet que existiren tres Rajolars i actualment no s'ha quedat el nom en cap dels tres. Allò ideal seria posar els noms típics: Rajolar de Baix, Rajolar i Rajolar de Dalt; encara que nosaltres creiem que canviar els tres seria una cosa un tant difícil. Per això, proposem que, almenys un d'aquests carrers tinga el nom de Rajolar, ens dona igual quin siga, però el que no volem és que es perga. Potser el més adequat siga el de Virgilio Oñate Gil, pel fet que és el carrer que compta amb més cases i ofereix més possibilitats, encara que no importa que siga qualsevol dels altres dos. Pel que fa a les Alforges (Torill) i a l'Atzavara (Pedrusca), ací sí que compartim completament el nom actual, encara que no sabem que fer a l'hora de conservar l'altre vocable amb el qual es coneix el carrer. Ací no demanem el canvi de nom sinó l'adopció del mateix a algun element conformant o definitori d'eixe entorn: per exemple, es podria ficar Placeta del Torill, la placeta que l'Ajuntament ha construït darrerament al carrer Alforges, amb la qual cosa es conservarien els dos noms populars. El mateix passa amb l'Atzavara, on també es forma una placeta, on se li podria dir la Pedrusca. Els casos del Molioli i del Camí Fossar també són complicats, pel fet que el nom actual és tan òptim com l'històric, però tenim que fer alguna cosa per tal de no perdre el nom tradicional, amb la qual cosa l'única esmena que podem fer és que es torne a implantar el nom típic i que els noms de German Garcia i d'Avinguda de Castelló es donen a nous carrers que estuguen construïnt-se o en planificació, per estalviar que aquests noms desapareguen.

La Plaça de la Torre actualment es troba enclavada en els números de cases pertanyents al carrer del País Valencià. Ací el que es podria fer és mantenir la inclusió en l'esmentat carrer però ficant una plaqueta acreditativa en la plaça en la qual ficara Plaça de la Torre.

Ens agradaria que l'Ajuntament de Borriol estudiara aquest projecte i ens fera arribar les seues conclusions, ja que nosaltres, per la nostra part, ens trobem oberts a col·laborar per la millora col·lectiva de la nostra vila.

Associació Cultural Tossal de l'Assut

SANT ANTONI, UNA FESTA SINGULAR

J. Henri Bouché Peris

La festa de Sant Antoni és una festa singular, sense cap dubte, d'antigues arrels i molt més important del que ens puga semblar a nosaltres. La seua tradició a les nostres terres apareix ja documentada al segle XIV, encara que, amb tota probabilitat, la seua celebració és anterior a aquesta data.

Com altres festes cristianes, subjau al fons d'ella un substrat profà de temps immemorials, el qual ens parla de rituals ígnics, d'un món ple de simbolisme que cal desvetlar per damunt de la seua apariència intrascendent i festívola.

La festa al nostre poble ha perdut molts dels seus actes originaris i no sempre s'ha celebrat tal como avui la coneixem. Nosaltres, després d'anys d'investigació, hem pogut descobrir una gradual deterioració de la festa del nord al sud de les comarques castellanenques, mitjançant la qual han desaparegut prou dels elements primitius. Sense allunyar-nos excessivament en el temps, vegem com se celebrava a Borriol a daneries del segle passat segons ens conta l'erudit B.Mundina (**Historia, Geografía y Estadística de la provincia de Castellón**, Rovira Hermanos, Castelló 1873):

Ocho días antes de San Antonio mandan algunos bagajes del pueblo á cortar la leña y sacarla á cargador de carro, y el domingo anterior á la fiesta, salen cuatro carros de la villa con sus caballerías lujosamente enjaezadas y los cascos dorados, llevando los carruajes

grandes colgaduras de seda de todo lujo; al llegar al punto donde se encuentra la leña, quitan las colgaduras y cargan los carros, adornando otra vez con las telas de seda toda la parte exterior (sic) de la leña, formando como carros triunfales; estos carruajes són recibidos en las afueras de la población por un gentío numerosísimo y la música

Eixida de la Processó

Processó a la Plaça del Pou

Propietat: Benjamin Pitarch

de la villa, que acompañan al punto donde debe ser depositado aquel combustible [...] La vispera del Santo es conducida la leña á la plaza en donde se arregla una pirámide que contiene sobre mil arrobas del mismo combustible, y por la noche del mismo día, después de quemar cada vecino su correspondiente hoguera frente á su casa [...], se prende fuego á la colosal pirámide de leña, á cuyo derredor se hallan los mayores dando vino a todo el que lo solicita.

Ací observem ja algunes diferències amb la celebració actual: la replega de la llenya al camp i no el caràcter urbà d'avui; l'existència de les fogueres familiars (costum desapareguda amb motiu de l'asfaltat dels carrers; el nombre de carros (abans quatre, ara un) i les proporcions de la foguera gran (quasi el doble de llenya en aquella època).

LA GRUPE, vestit típic de Sant Antoni

Fen figues albardaes

A més de la pèrdua de les fogueres familiars, també s'ha perdut un element molt valuós -que encara avui es conserva a alguns pobles- que és el **sermonet de Sant Antoni**, pronunciat damunt del carro per un dels **obligats**. Els últims els van fer el **tio Josep de Taïno**, un home que va viure a la Tercera Serrà, on encara pot veure's un bou dissecat, i el va succeir el **tio Jaumet**, que hi vivia al Rajolar de Baix.

El **sermonet** és el que a altres poblacions castellonenques diuen **publicata, relacions** o **aloves/loes**. Es tracta d'una crítica entre burlesca i satírica sobre les coses i persones del poble. Benassal, Benicarló, Lluçena, Albocàsser..., són bons exemples actuals. El del nostre poble era més bé d'un caràcter laudatori al sant, fet amb versos senzills.

Encara que Mundinano en parla de la **matxà**, sembla probable que, aleshores, se celebrara més o menys com avui: el matxo de les barres, el qual determina els del ganxo, de les cordes i la resta d'animals fins un número que, fa alguns anys, es componia de mitja dotzena i, a hores d'ara, d'uns deu.

Tampoc el dit autor anomena les nostres incomparables i exquisites **figues albardaes**, les quals sortosament seguim assaborint.

A banda dels actes i

elements desapareguts, la festa conserva, així no obstant, un profund significat. Descobrir-lo és un exercici antropològic delectós. Quin és eixe significat? La resposta, *prima facie*, és ben clara: set o més segles de tradició de Sant Antoni fan d'ella una festa amb absoluta entitat cristiana. Altra cosa és que ens preguntem sobre els elements subjacents o superposats als actes festius, els quals constitueixen un barreja de sacreprofà. Però, tomem, què és allò que ens diu la festa?

D'antuï direm que la data de celebració no és massa allunyada del solstici d'hivern; açò, unit a les fogueres, als animals, als personatges que apareixen a altres llocs, a la gastronomia, etc., ens fa pensar en una celebració de fi d'any, lligada sincrèticament a altres cultes (solars, catàrtics...). I, sobretot, es tracta d'una manifestació agrària que vol reproduir antics rituals rurals i de fertilitat, no tan sols del món vegetal, sinó també de l'animal i de l'humà.

Si l'espai ens ho permetera, els parlariem de la relació entre la festa de Sant Antoni i les antigues festes dionisiàques gregues i de les Lupercalia i Satumalia romanes. I, més prop de nosaltres, veuríem un íntim parentiu amb les Carnestoltes pel que, entre altres coses, tenen del sentit d'alliberació, d'inversió de l'ordre social, del tipus de menjar, de les primes, etc.

És ben cert, puix, que la celebració dels festivals ígnics, com

Matxà i carro de Sant Antoni, al Pregó de la Magdalena, a Castelló de la Plana

És ben cert, puix, que la celebració dels festivals ígnics, com la nostra festa de Sant Antoni, obeeixen a festes solsticials i d'Any Nou, on el caos envaeix la població, es crema tot allò que és vell, s'estableix una purificació pel foc (el voltar la foguera comunal i, en altres temps, el botar els focs familiars), es festeja la vegetació (el pi o "pimi", la llenya, l'argilaga), es commemora la seua mort i es propicia l'excitació de la terra i de les futures collites. És, no cap dubte, un ritual agrari on els cultes més antics es reuneixen, sincrèticament, amb la devoció cristiana.

Entendre tot açò, participar del valor antropològic de la festa, conèixer més a fons els seus orígens és, sense dubte, estimar-la millor. Contribuir a la seua conservació i preservació d'elements no adients és fer poble. Si, a més, podem *recuperar* no l'acte perdut, sinó també el seu sentit i essència, haurem contribuït a la puresa de la festa. **No podem estimar** -deia Sant Agustí- **allò que no coneixem.**

Matxà al carrer Colón

Descarregada de la llenya

Propietat: Balaguer

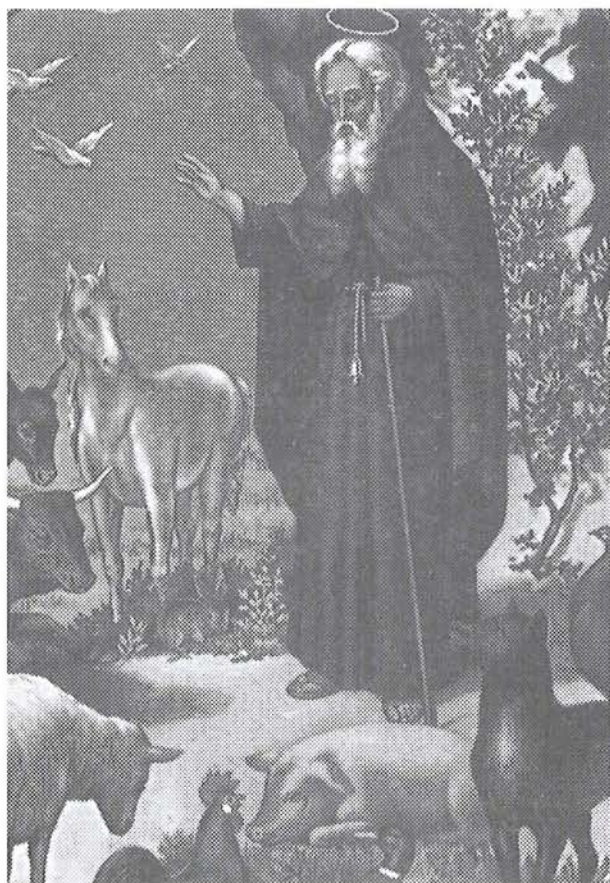
Processó al carrer San Vicent

FESTES DE SANT ANTONI A BORRIOL

Ja ha arribat una vagada més a la vila de Borriol, la nostra festa de Sant Antoni.

Aquesta festa que organitza la Confraria de Sant Antoni, té una tradició molt arrelada al nostre poble.

Com ja sabreu les festes es celebren al voltant del 17 de Gener, diada d'aquest Sant. Aquest any comencen el dia 10 amb la doma. Continua el 17, 18, 19, 20 i 24. Encara que aquestos siguen els oficials les dones de la confraria el dimecres anterior a la festa es reuneixen per fer els més de mil pastissos i primes que després es repartirà i es menjarà tota la gent acompanyats per el moscatell o aiguardent tradicionals;

Sant Antoni del Porquet

aquesta feina continua el dijous i acabe el divendres fent les figues albardaes.

El dia 17 es el famós dia de la "Teia", aquest potser és el dia més important de tots . Ben prompte, de matí, després d'haver esmorzat es fa "l'engantxa" del carro que recorrerà tota la vila recollint la llenya que deixa la gent a la porta de casa, i la portarà a la Plaça del Pou, on es dona forma als més de 15.000 kg de "teia" que s'arplega al llarg del dia. A migdia arriba el gran moment de la "Pujada al Raval", un carrer molt empinat del poble on els animals trauen tota la seva bravura. A meitat vesprada es fa l'entrada pel carrer Sant Vicent amb tota la cort de dames i regines de les festes patronals, que són portadores de les primes que es beneiran per donar després als animals. El moment culminant del dia arriba a l'encesa de la foguera, on deurem pegar tres voltes si volem trobar novio com diuen les costums. La barreja de foc, tradició i gent, són sense més dubte uns ingredients per a passar una nit inoblidable.

El dia 18 és el dia de missa dedicat al Sant, es fan processons, les quals passen pel voltant de les cendres del dia anterior. Els dies 20 i 21 es continua la festa al Carrer Fondo amb diversions per als xiquets de matí i per als no tan xiquets per la vesprada amb vaquetes. La festa acabarà aquest any amb la volta pel poble de cavalleries, carros, carretes, cabriols i animals de llaurar, carregats de motius agrícoles.

Sant Antoni era un Sant Africà, que va nèixer a l'Egipte cap a mitjans del segle III, i ja als vint anys es dedicà a la vida del culte, havent repartit els seus queviures a la gent necessitada. Visqué molts anys aïllat al desert, fent penitència i morí a l'edat de 105 anys. Les seues despulles es troben actualment a Sant Julià d'Arlés a França.

Sant Antoni se'ns presenta vestit d'ermità, portant un llibre a la mà iacompanyat d'un porquet amb una campaneta penjada, animal que simbolitza al dimoni per un i als animals ferotges del desert que domesticà, i per un altre costat.

Les malalties en el feudalisme abundaven per tota Europa, i eren els frares antonians qui entraven en el camp d'acció de malalties com la pesta, la llebrosia, l'escorbut. Per això Sant Antoni és patró de tants oficis: llauradors, carreters, sastres, barbers, carnissers, espardenyers...

A Borriol se'l venera per ser el patró dels animals, dels quals l'haca és el que adquireix més protegonisme. Potser gràcies a aquesta festa, al poble de Borriol existeixen al voltant d'una trentena d'animals d'aquesta espècie, espècie que actualment es troba en perill d'extinció.

Abans es feien fogueres fetes d'argelagues pel carrer que s'encenien posteriorment a la gran situada a la Placa del Pou, aquesta tradició s'ha perdut degut, potser per l'asfaltament dels carrers, l'aparició de cotxes, que dificultaren la continuació d'aquesta tradició.

En la festa hi ha que destacar la feina que cada dia més passa a la joventut que s'apunta a aquesta Confraria, i la fa seva amb tot el cor, gràcies a això aquesta festa potser no es perdrà mai.

Nati Alcañiz i Gascó

Processó l'endemà de la foguera

EL TEU POBLE, LES SEUES FONTS I ERMITES

Jo visc al poble de Borriol, situat molt prop de Castelló, t  aproximadament 3100 habitants. Es molt petit però malgrat que és petit té moltes fonts.

Son quasi totes potables. Les fonts d'aquest poble estan situades a llocs muntanyosos pel terme. A la plaça de la Font hi ha una font molt gran amb 30 canyos. L'aigua ve de la font del Misteri, que d'ací dos anys farà el seu centenari. La font de Sant Martí està situada a la partida La Penya, ix molt poca aigua. També està la font de la Teula situada a les Ermites, has d'anar tres o quatre kil metres i has de fer un tros menut a peu. ...s la font que m s caudal tenia i  s molt bona per a la salut. La font de la Botalària a la partida de la Botalària a la partida de la Botalària a un kilòmetre de Borriol. L'aigua d'aquesta font és molt bona per a les pedres del ronyó però ix molt poca aigua però molt bona. Aquesta font es molt famosa ve gent a totes hores, pel dia i per la nit. El paisatge des d'all   s molt bonic. All  també hi habiten algunes  guiles. Una vegada va haver un incendi però el paisatge ja ha tornat a la normalitat. La font del Mas de Jaume està situada a la partida el Mas de Jaume. També ix poca aigua. També està la font de Cominells, situada baix del pont del mateix nom. L' aigua de Cominells es l'aigua que va de la Font de la Plaça.

Borriol t  poques ermites. Només dues. Anem a començar amb el Calvari. El Calvari està situat al cim de la muntanya. Tots els anys es celebra el acte de la Nova Jerusalem...s molt impressionant. Dins l'ermita hi ha un Crist. La gent munta moltes vegades per passejar i veure el Sant Crist. Des d'all  es veu tot el poble. També està la ermita de Sant Vicent Ferrer, situada a dos kil metres anant cap a la Pobla. ...s molt bonica. Dins hi ha una pedra on va predicar Sant Vicent Ferrer. La gent va molt per resar-li al sant. El dia de la romeria és un dia molt  special, van en processó i toquen les campanes. Borriol vol molt a Sant Vicent, malgrat que els seus patrons són Sant Bortomeu i Sant Roc.

BAR PAUET

**Especialitat en Esmorzars
i Tapes variades**

Avgda. Saragossa, 77 • Telèfon 32 11 41
12190 **BORRIOL** (Castelló)

PAPERERIA i REGALS

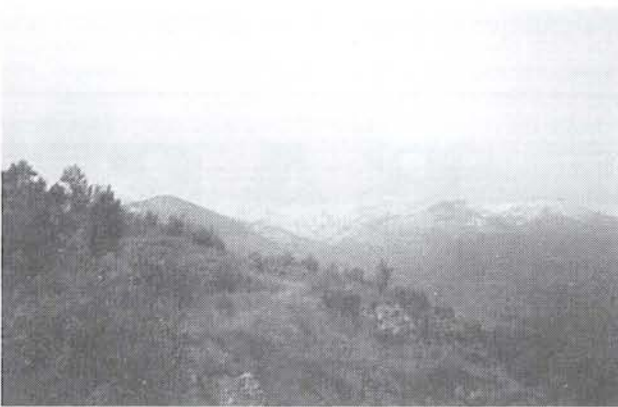
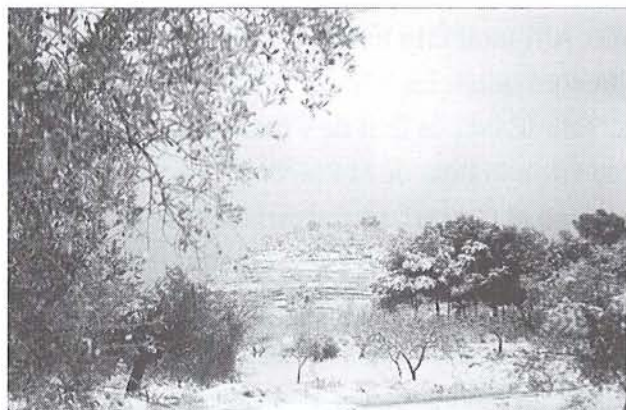
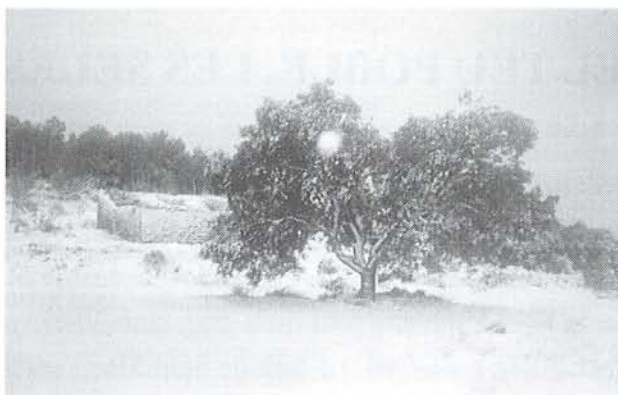
Ximen Perez d'Arenos, 15
Telfs.: 32 11 26 - 32 17 14
Part.: 32 16 10 - 32 18 42
12190 BORRIOL

TORNA A NEVAR A LA SERRA

El passat mes de desembre de l'any 1997, concretament durant els dies 4, 5 i 6, va tindre lloc a la Serra de Borriol una nevada que va plenar tots els cims de les muntanyes més altes del terme. Aquesta vegada la neu ens ha visitat més prompte que en altres ocasions, i es podia divisar des de la mateixa vila, cosa que ens delata la proximitat al nucli urbà, i cims com el de la Botalària, el Cotico, el Fontanar, la Pererola, el Clot de Perdiu, el Purri i altres altures, es van veure cobertes de blanc.

Al llarg de les darreres dècades han sigut poques les ocasions en què ha nevat a Borriol, però precisament fa dos anys, cap al mes de febrer de 1996, es va trencar la tònica general i ja es pogueren veure paisatges hivernals a la Serra. Pel que fa al mateix poble ja comptem amb quasi dos dècades en que no neva en quantitat pels nostres carrers, i és d'esperar que alguna o altra vegada ho faça. Segons la tradició popular i així com ens conten els més vells de la vila, es diu que l'any que neva hi haurà bona collita, ja que la neu és bona per a la terra i els arbres fruitals ho agraeixen, per tant, cal esperar queenguany passe alguna cosa semblant, i és que "Any de neus, any de béns".

En el present número de la revista cultural "La Botalària" hem volgut reflexar també algunes tasques que la nostra associació hem desenvolupat al llarg de l'any, com han estat les instàncies que hem presentat a l'Ajuntament de Borriol, que després de mig any no ens han contestat. Tot açò ho fem per tal d'aconseguir que el nostre poble estiga a l'altura d'altres, preocupant-nos de l'entorn mediambiental, de les condicions d'habitabilitat en el municipi i per la història dels nostres carrers i altres tantes coses. La nostra tasca per millorar Borriol és seguir fent instàncies, i cada revista presentarem aquelles més importants per al poble. Tot açò que hem demanat a l'Ajuntament des de fa mesos esperem que ens siga contestat per la seua importància.

Borriol, a 22 de juliol de 1997

L'Associació Cultural Tossal de l'Assut, atenent als mínims sanitaris i d'habitabilitat de la població de la nostra vila, exposa als responsables municipals:

Que, degut a l'acumulació massiva d'escombreries i desperdici inútils i contaminants que hi ha actualment en la zona de la Moreria, que llinda amb les cases del carrer del Palau, del carrer de la Moreria i del carrer de les Alforges, ens trobem obligats davant açò a avisar a l'Ajuntament de la mala situació d'aquest lloc per a què siga conscient i prenga les mesures oportunes.

Segons averiguacions que han fet els membres de la nostra associació els veïns d'aquests carrers pateixen constantment l'afluència massiva de caparres i puces que baixen des d'aquest tros de muntanya fins als mateixos carrers i cases, amb la qual cosa els xiquets i les xiquetes no poden sortir a jugar amb la freqüència que els pertoca, a més de no poder tindre animals domèstics perquè es plenen de paràsits, etc., tot conformant uns elements més bé propis d'una societat subdesenvolupada. Amb açò ens agradaria que l'Ajuntament revisara la zona i fera el possible per millorar-la, netejant-la de desperdici, ja que es tracta d'una zona d'interés arqueològic totalment abandonada i degut a que la seua brutor acumulada i difícil accessibilitat empitjora la qualitat de vida de les persones que l'envolten, que habiten en un dels barris més antics i respectables de Borriol.

Associació Cultural "Tossal de l'Assut"

Borriol, 4 d'agost de 1997

L'Associació Cultural "El Tossal de l'Assut" s'adreça als responsables d'obres i infraestructures de l'Ajuntament de Borriol per tal de conscienciar-los de la mala senyalització i abandó que pateixen les fonts del terme, degut al poc respecte que manifesta la gent que visita les zones, ja que:

-A la Font del Mas de Jaume la senyalització que hi havia està tirada per terra des de fa més d'un any, i necessita que es faça un nou fonament per tal de fixar-la i obrar-la, amb la qual cosa l'entorn pareixerà que no es troba tan abandonat.

-A la Font de la Teula, en la partida de les Ermites, hi havia abans una placa com la de la Font del Mas de Jaume, però des de fa cosa de dos anys aquesta ha desaparegut i actualment no figura cap acreditació.

Per aquests motius li preguem als responsables que se'n facen de l'Ajuntament que intenten corregir aquestes insignificants deficiències, que considerem molt importants per a les adequacions oportunes de les zones esmentades i que aquestes esdevinguen un entorn natural digne. En el cas de la Font del Mas de Jaume tan sols és fixar la placa i en el cas de la Font de la Teula és ficar una senyalització nova.

Associació Cultural "El Tossal de l'Assut"

Borriol, 7 d'agost de 1997

L'Associació Cultural "El Tossal de l'Assut", encarregada per vetlar per la història i les tradicions de Borriol, presenta el següent escrit per demanar a l'Ajuntament de Borriol que rotule les partides del terme de Borriol, abans que desapareguen els noms d'algunes d'elles, degut als canvis socio-econòmics de la vida borriolenca al llarg del present segle. Com a Associació Cultural que som ens agradaria que aquests noms no desaparegueren, ja que, amb ells es perdria part de la història de Borriol, i alguns topònims dels més definitoris de la vida d'un poble. Degut als massius i ràpids canvis que se succeeixen darrerament, pensem que aquest és un moment únic per aprofitar l'ocasió de no perdre'ls per sempre. Així que demanem fermament que l'Ajuntament, orgue del poble i per al poble de Borriol, es manifeste seriosament al respecte i prenga les mesures que crega oportunes.

La nostra associació ens mostrem oberts a qualsevol col·laboració que ens vulguen demanar, al respecte de la senyalització de les partides del terme i dels camins que les travessen. En un full annex els presentem el llistat de partides que nosaltres hem aconseguit enumerar, per que tinguen un barem on aplicar-se.

Associació Cultural "Tossal de l'Assut"

MOBLES
itarch

AMB LA CULTURA I LES TRADICIONS DE BORRIOL

A favor del patrimoni històric de Borriol.

Es diu que allò que fa a un poble és la seva història. Si considerem aquesta proposta arribarem irremissiblement a la conclusió que el patrimoni històric d'un poble és si no allò més important, sí un dels principals factors que li donen identitat. L'interés d'un poble per la seua cultura, el desig de conèixer el seu passat, l'estima, en definitiva, que es pot tindre a unes terres, es reflexen en la voluntat d'eixe poble per recuperar i mantindre el seu patrimoni.

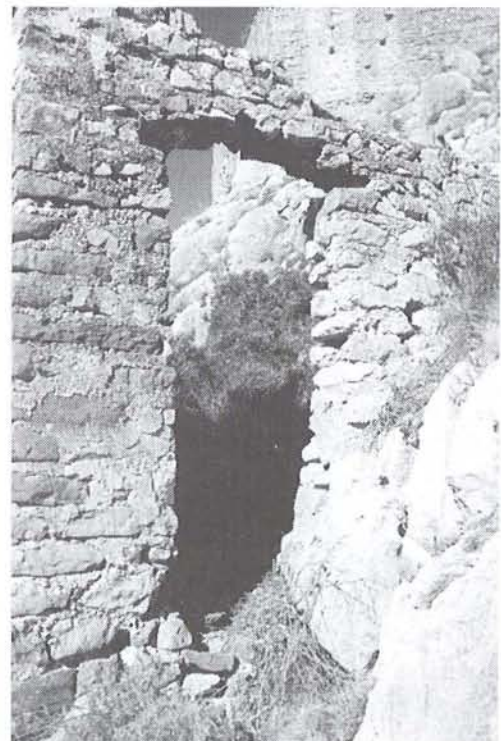
En primer lloc, perquè és allò propi d'un poble, distintiu, que l'identifica de la resta dels pobles; en segon lloc, perquè són testimonis d'un passat irrepentible, inexperimentable i per tant únics; per últim i no menys important, per la importància que aquest patrimoni té en la revitalització d'un poble, ja que el naixent turisme rural demana nous i ben cuidats llocs per a visitar.

Segons aquest plantejament, desgraciadament hauríem de pensar que el nostre poble no es destaca per l'amor que professa al seu patrimoni històric. Les pintures rupestres de la Joquera (tot i que es troben a la partida de l'Albaroch) es troben en condicions que és quasi impossible distingir-les. Podem agrair a Joan Baptista Porcar Ripollés (una de les moltes coses que devem agrair-li), que el 1933 realitzara uns dibuixos sobre aquestes pintures, en un moment en què no es trobaven tant deteriorades. A açò cal afegir el fet que una pedrera estiga a punt d'empassar-se, mitjançant uns pocs cartutxos de dinamita, el que el temps ha conservat durant milers d'anys. A banda de les pintures de la Joquera, trobem també el poblat ibèric de les Forques, el del Tossal de l'Assut o el poblat de l'Edat de Bronze del Molinàs. Aquests testimonis de presència humana a Borriol fa tants i tants anys s'han vist en molts casos escorcollats i vandalitzats per inexperts (de vegades no tant, val a dir-ho) buscadors de tresors que veuen realitzat el seu somni en trobar una pedra, una moneda o potser una peça de teler qui ni saben interpretar

ni, francament, crec que els servisca excessivament per a molt. L'arqueologia és com un llibre, on quan passem una pàgina no la podem tornar enrere. La destrucció d'uns jaciments implica la pèrdua d'un material d'estudi considerable i per tant de l'ennegriment d'àmplies èpoques de la història del nostre poble. L'estat d'un miliari romà tant important que ha rebut estudi no només de molts historiadors del País Valencià, sinó inclús d'historiadors francesos o alemanys, no es pot considerar bo. Què dir de la Via Augusta que travessa el nostre poble i que cada vegada és més complicat distingir, o d'un Castell i un Palau deixats caure a l'abisme de l'erosió,...

Amb tot açò, no vull assenyalar culpables o innocents, desaprensus o responsables. El que intente dir és que som nosaltres, tot el nostre poble, els que hem d'intervindre per invertir la situació. No esperem que eixa ajuda ens aplegue de fora, perquè mentre esperem potser acabem de perdre allò poc que ens queda. El meu crit és a la gent, al voluntariat (tot i que n'hi ha qui no creu en la seva força), perquè és aquesta gent, aquest voluntariat, el més capacitat per reivindicar allò que li importa i, en fi, el que servirà de motor per engegar els mecanismes oficials o extraoficials, el qui siga capaç d'educar els seus fills amb una cultura de respecte cap aquest patrimoni, el qui s'identifique amb ell i el protegisca.

Xavier Andreu

AMB LA PÈRDUA DELS NOSTRES CAMINS, PERDEM EL NOSTRE PASSAT

De nou en aquest article voldria incidir sobre el trist final que van tenint alguns camins, de aquest nostre i entranyable i volgut poble de Borriol. Es al passar per alguns d'aquests camins, quan la meua persona es plena d'impotència i pensa si en realitat apart d'una injustícia en algun cas no s'estarà arribant a la il.legalitat davant la passivitat de tots nosaltres.

Un dels exemples als que em voldria referir en primer lloc, És el camí que va per la Coma al Racó torrat. Si aneu per la Coma veureu com abans d'arribar allí una barrera ens impideix el pas. Es en aquell moment quan moltes vegades em pregunte quina raó tè aquella barrera d'estar allí. Es que acás en la partida del Racó Torrat no hi ha finques, els amos de les quals són de Borriol? I si no té amos de Borriol, qui són ells per tallar aquest pas? Per què aquests amos no es movilitzen? Quines persones de Borriol no han sentit nomenar o fins i tot no han anat alguna vegada a la processó de la Magdalena per aquest camí? Era allò bonic quan ben de matí anàvem en grups a la romeria per esmorzar i celebrar la festivitat de la Magdalena amb gran alegria per part de tota la gent.

És per això que al passar per aquest camí i veure que hi ha una barrera que de certa manera ens diu que hem perdut el dret de passar per aquell camí carregat d'història que ens perteneix a tots.

Quin dret tenen de tancar aquest camí? Sabem que van comprar uns terrenys i que ells poden fer els projectes que creguen necessaris dintre de la legalitat.

Però creeu que això els done dret a ficar dita barrera i impedir el pas a gent que tingué dret tota la vida i a gent que encara té terrenys en aquesta partida? Senzillament no sé aquests casos com els contempla la llei i no puc donar una resposta davant la meua ignorància de lleis i sense ànim d'ofendre ni acusar a ningú.

Tan sols pense com un simple habitant més d'aquest pobles.

Vicente Alcañiz Puertas

Segurs **CATALANA OCCIDENT**

Anaceli Balaguer Balaguera
ASSESSORIA

Raval Doctor Portolés, 6 12190 BORRIOL
Tel. (964) 32 13 69 (Castellón)

**CARNICERIA
EL
RAVAL**

Dr. Portolés, 7 • Tel. 32 10 57
12190 BORRIOL

Ací exposem un interessant article que ens ha fet arribar un veí de Borriol, on es reproduïx el text datat el 8 de maig de 1979, que apareixeria en el fulllet del programa de festes patronals d'eixe any, i que portava per tema l'escut de la vila de Borriol.

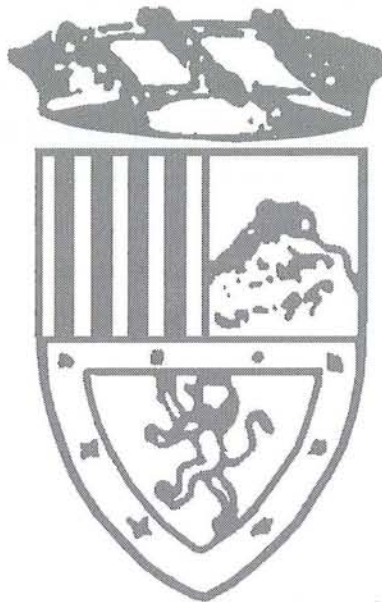
L'ESCUT DE LA VILA

La immensa majoria dels municipis d'Espanya tenen el seu escut heràldic. També degué de tindre'l Borriol, si bé pel seu desús i per la total destrucció que va patir l'Arxiu Municipal durant el període de dominació marxista, s'ha perdut tot vestigi de la composició del que antany degué presidir els actes oficials de la nostra municipalitat.

La conveniència que el nostre poble compte amb escut propi, tant per donar compliment a les disposicions legals que ho exigeixen, com per mantindre la nostra gloriosa tradició històrica, han fet que l'Ajuntament, preocupant-se per a què es resalte com es mereix el prestigi de la vila, acordar-se practicar una investigació en biblioteques i arxius, amb la finalitat de recollir quantes referències d'ordre històric pogueren servir de base per a la formació de les armes de l'escut municipal.

D'acord amb les dades històriques de la vila s'ha format l'esbós del nostre escut, en què s'interpreten fidelment els fets històrics; per tant les armes proposades són:

1-Un castell emplaçat damunt d'un tossal, per tal de perpetuar el de construcció àrab i reconstruït després de la Reconquesta, les ruïnes del qual encara es conserven, i que durant diversos

segles fou fidel guardià del poblat de Borriol.

2-Les quatre barres roges, sobre fons gualda, de la Corona d'Aragó, al qual va pertànyer Borriol després de la dominació àrab.

3-L'escut de la casa baronal de Borriol.

4-Corona de baró, com a timbre, en record a la Baronia que fou creada pel rei Pere IV, el títol de la qual ostenta actualment l'Excm. Sr. N'Alfons de Borbó i de Wardhouse, qui ha facilitat els emblemes que formen el seu escut per a ser incorporats al de la nostra vila.

La descripció heràldica de l'escut municipal creat pel nostre Ajuntament, era la següent: Tallat i mig partit: 1.-D'or, quatre barres de gules. 2.-D'atzur, un castell sobre un tossal, amb el seu color. 3.-De gules, un lleó rampant

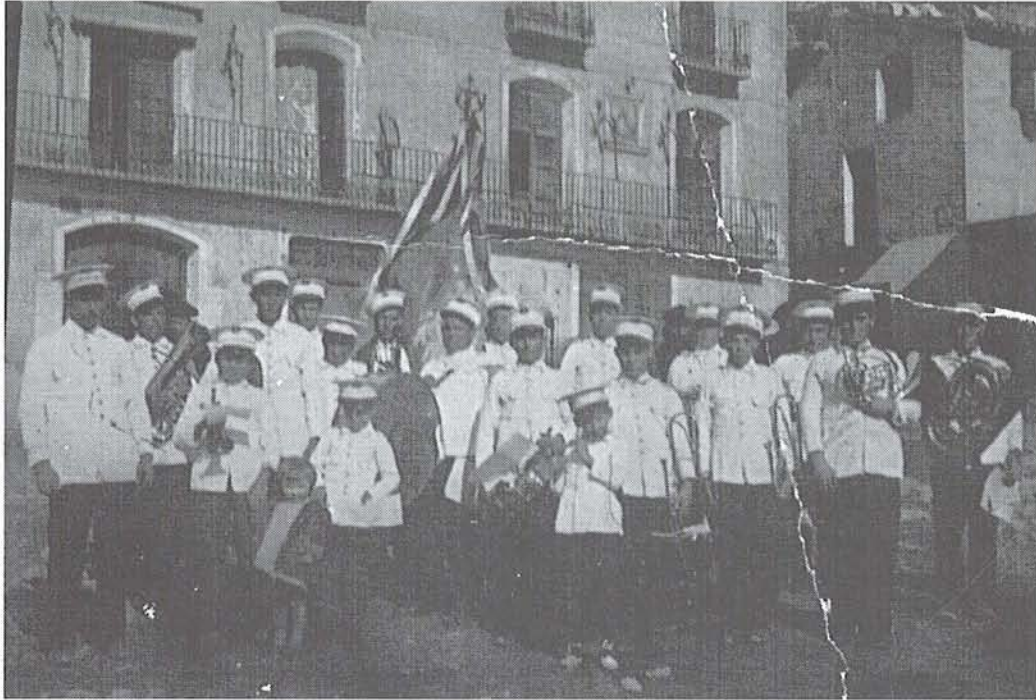
en or, orlat del mateix metall amb vuit zantores de gules. Timbre: corona de Baró.

Creiem convenient la publicació de la descripció present per a què tots els borriolencs coneguen l'escut que va a presidir els actes oficials de la municipalitat.

Vicent de Codina

CARNICERIA - SALCHICHERIA
ESCRIG
EMBOTITS CASERS
FABRICACIÓ PRÒPIA
C/ Colón, 2 - Teléf. 32 14 48
BORRIOL (Castelló)

HNOS. CHIVA
GÈNERES DE PUNT - PERFUMERIA
DROGUERIA - PAPERERIA - MERCERIA
Sanchis Guarnier, 9
Tel. (964) 32 11 18
12190 BORRIOL

Núm. 11 • Banda republicana liberal de Borriol.

Any 1931, Director: Cornelio Pallarés, Salvador Pallarés, Jaume "de l'arròs", Salvador Bernad, Daniel Bort, Bartolomé Vilarrocha, Saturnino Falomir, Joaquín Montañés, Ismael "del pastoret", Luis Falomir, José Montañés, José Mª Castellano i la xiqueta Teresita Pallarés.
Propietat de *Maruja Pallarés*

Núm. 12 • Esclaves el diumenge de Pasqua.

Any 1968, José Rubio, Antonia Gascó "de Eliezer", Mª Adela Rubio "de Navarret", Lorenzo Ramirez, Mª Carmen Pallarés, Mossèn Heliodoro, Carmencita Babiloni "L'hostalera", Pedro Sanchez, Ana "la del Taino", Emilia i Mª Rosario Balaguer.
Propietat de Antonia Gascó Calpe.

Núm. 13 • **Borriolens vereman a França.**

Anys 60, Vicente Balaguer "el Pinyero", Mercedes Balaguer "la Pinyera", Trinit Miralles "la Figuera" i Paquita Babiloni "la Figuera"; entre altres veremadors Propietat de *Trinitat Miralles*.

Núm. 14 • **Borriolens treballant a les Illes Columbretes**
Anys 50 (finals), Jaume Camino "el Moreno", Vicent "d'olivaretas",
Vicent Linares "de la Sorreta".
Propietat de *Pepe Camino*.

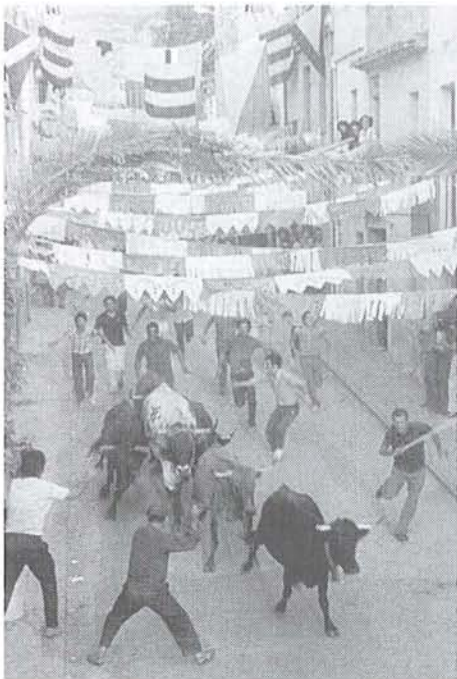

Núm. 15 • **Sereno i vestimenta típica.**
Any 1956, Mariano Babiloni.
Propietat de *Carmen R. Fabregat*.

Núm. 16 • Quintos del 1945 enramant la font.

Any 1943, German Calpe, Vicent Ferrer "de Carreró", Vicent "el Sos", Batistet "de les garrofes", Enrique Falomir "el notario", Miquel "de gepeta" i Jaume Reig
Propietat de German Calpe Moreres.

Núm. 17 Eixida de bous pel carrer del Rajolar
Anys 70.
Propietat de Pepe Camino.

Núm. 18 • Vestimenta típica de principis de segle.
Anys 20. Pepet Meseguer "Platillero"
Propietat de Vicenta Meseguer Soler.

Núm. 19 • Enramant la Font.

Any 1976, José Ramón "de Poteta", Jalisco, Paco "Pataco", Hipolito, Agustín, Enrique Forcada, Vicente S. Ferrer, Juan Saez, Jose Enrique "el Mellat", Paco Canós, Vicente Falomir "Pastelero", Miguel Alfaro i Fiquin, al fons el xiquet Antonio Montero.
Propietat de Vicente Samuel Ferrer..

Núm. 20 • Xiquets al pati de l'escola.
Any 1964.

ELS POBLES DE LA PLANA DE L'ARC (2)**II. Delimitació**

Seria tan vàlid mantindre una estructura comarcal totalment independent de la resta dels pobles de la Plana Alta pels criteris i diferenciacions que posseeix la Plana de l'Arc i la Serra de Borriol (Serra de les Conteses), així com també seria correcte mantenir una estructura comarcal federada amb altres, amb les quals caldria marcar les diferències, a pesar que quedarien emmarcades baix la mateixa entitat territorial, per unes determinades causes bàsicament polític-econòmiques, com és l'actual inclusió. Aquesta segona opció no és precisament quelcom que ajude a mantenir els trets comuns i caracteritzadors d'una zona sinó més bé el que fa és produir l'assimilació d'altres que no li són propis i, completant la tasca de desvertebració comarcal real.

Actualment però, la divisió governamental que se'n fa de la comarca és una mica més extensa de la que ací exposem per delimitar una comarca, pel fet que abarca i inclou, pel nord, a les poblacions de la Vilanova d'Alcolea, la Torre d'En Domènec, les Coves d'Abén Romà (Coves de Vinromà) i la Serra d'En Garceran, rebent el nom de la Plana Alta, per distingir-la de la que es troba sota el riu Millars, dita la Plana Baixa, segons la divisió feta per Joan Soler, en el Nomenclàtor Geogràfic del País Valencià. Aquestes quatre poblacions, històricament pertanyents al Maestrat de Montesa, emboliquen, si més no, la complexa estructura comarcal, i ens obliguen a abocar-nos una volta més en els esdeveniments històrics, a més dels geogràfics, per la qual cosa no les podem incloure en la subcomarca de la Plana de l'Arc i la Serra de les Conteses, pel fet que ens contradiu històricament, si el que busquem és fer una ordenació coherent i digna de les nostres comarques, amb una base com aquesta que ens valga per justificar les adequacions i els agrupaments vinculats entre pobles. La presència, en tots els aspectes socio-econòmics, de la ciutat de Castelló de la Plana, però també dels nuclis costaners turístics com Benicàssim, així com el centre industrial d'Almassora, han posicionat en un segon terme les poblacions de l'interior de la comarca, des de Borriol fins a Benlloc, cosa que ha servit, a la vegada, per a conformar un bloc comú comarcal envers les zones més populoses i urbanitzades. Almenys de moment només s'ha mantingut l'estructura tradicional comarcal de la Plana Alta, amb dura pugna amb la històricament inexistente i irremeiable però legal divisió provincial del país, amb la inclusió dels quatre pobles del Maestrat, amb la subcomarca diferenciada de la serralada costanera del Desert de les Palmes (Benicàssim, Orpesa, la Ribera i Torreblanca), i de la Plana dellà el Millars (Castelló de la Plana i Almassora).

J. C. Linares

GRES BABILONI, S. L.

**Materials de Construcció - Goteig
Manisstes i Paviments
Balustres - Celosíes - Columnes i Pedres**

Ctra. Morella, Km. 7'9
Tel. 32 15 25 • Fax 32 10 33
12190 **BORRIOL**

CAIXA RURAL CREDICOOP

CAIXA RURAL CREDICOOP, S. COOP. DE CRÈDIT

GRUP CREDICOOP

*La Caixa Rural
amb la cultura*

ELS NOSTRES OFICIS

EL PEDRAPIQUER (I)

El treball i l'exploració de la pedra a Borriol sempre ha estat un dels fenòmens que ens ha caracteritzat als borriolencs. La pedra de l'Abeller ha recorregut mig món, i famosa és per la seua tonalitat grisenca, però encara més per la seua perdurabilitat. Arreu dels pobles de les comarques del nord del País Valencià podem trobar exponents del treball d'aquesta manufactura borriolenc: des del pont de Santa Quitèria entre Vila-real i Almassora, fins a la pedra en què s'alça l'estàtua de Jaume I a Castelló de la Plana, les columnes de l'institut Francesc Ribalta, i altres tants monuments i façanes, en pobles i ciutats com Xàtiva i València.

La importància de l'exploració de la pedra ha estat arrelada d'antuvi i continua així en l'actualitat, quan encara hi ha nombrosos tallers de treball i modelació, arreu del casc urbà i fora de la vila, una indústria que ocupa clarament un determinat sector de la població de Borriol, essencialment homes. La tècnica ha canviat, a l'igual que ho ha fet en la

A Tales són dolçainers,
i a Artana són sarieros,
a Borriol pedraquiers,
i a Onda són taulelleros

indústria del calcer, del taulell i d'altres oficis típics de la terra, però la indústria de la pedra i el marbre continua en auge.

XIMO ESTEVE ARANDES és pedraquier i artesà marbrista des que tenia 15 anys, ara en té 63. Ha estat, doncs, 48 anys en el minuciós treball de la pedra; al principi era canter, però després, així com s'ha anat ampliant l'activitat, ha treballat més directament el marbre, majoritàriament per fer làpides. Ens comenta que "abans tota la feina era manual, amb maceta i escarpe, però ara quasi tot està mecanitzat i això pràcticament s'ha perdut", i entre els materials amb que treballen ens destaca la "pedra de Borriol" de to grisaci, la qual s'extrau de les canteres locals i és coneguda per tot arreu. Recordant temps enrera al desaparegut Josep Rubio Delcampo, que va ser, segons Esteve, el "gran mestre de mestres", era el degà que més sabia d'aquesta labor artesanal i qui va ensenyar a molts dels seus deixebles i artesans actuals. En quant al futur tots esperen que s'instal·le una escola taller de la pedra, com la que hi ha a Morella i altres pobles veïns, per tal que aquest ofici no desaparega.

J. C. LINARES

Paco Zaragoza

TALLER
I
JOIERIA

C/ Hereu, 2 • Tel. (964) 32 11 82
12190 • BORRIOL

CLUB DE COLOMBICULTURA "L'ESTRELLA"

El Club "L'Estrella" de Colombicultura de Borriol és, al dia d'avui, una de les associacions més actives i dinàmiques de la nostra vila, i compta amb molts anys de tradició que la acrediten com a una entitat consolidada i respectada en tot el País Valencià. El passat 10 de desembre de 1997 van presentar a l'Ajuntament el llistat de càrrecs directius i els actes que es desenvoluparan al llarg d'enguany. El càrrec de President l'ostenta Antonio Canales Chiva, mentre que el de Vicepresident el té Marco Antonio Salvador Vicent, Jose Moreno Marín és el Tresorer, Juan Manuel Moles Aragon és el Secretari i hi ha tres Vocals que són els següents: Juan Jose Ferrer Rubio, Juan Vicente Castellano Castellano i Jacobo Oliver Esteve.

Pel que fa al calendari d'activitats corresponents a la temporada 1997-98 cal destacar les següents:

ACTIVITATS TEMPORADA 1997-98

- Concurs de Nadal: caràcter local
- Concurs comarcal: caràcter provincial
- Concurs de Sant Vicent: caràcter local
- Concurs Especial Memorial: caràcter interprovincial
- Concurs Final Temporada: caràcter provincial
- Concurs de Sant Bartomeu: caràcter local coloms joves

El passat mes de desembre de 1997 s'ha desenvolupat el Concurs de Nadal, consistent en quatre proves, sent el més regular i, per tant, el guanyador del concurs el colom "Malas Pulgas", propietat de Jose Moreno Marín. Durant el mes de gener de 1998 s'està desenvolupant el concurs comarcal, amb una notable participació de 65 coloms de diferents societats del nord del País Valencià.

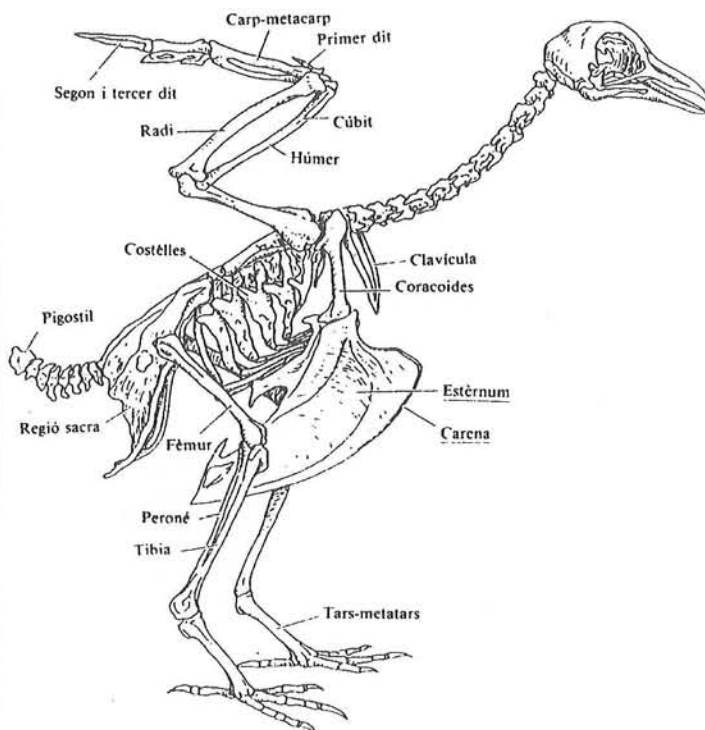

ANTONIO CANALES
Mª CARMEN

Perruqueria Mixta
LOCAL CLIMATITZAT

Sánchis Guarner, 3
Tel. (964) 32 11 73

12190 • BORRIOL

Evolució recent del nombre d'habitants de Borriol

La recent publicació per l'Institut Nacional de Estadística de les primeres dades del padró municipal confeccionat a tot l'estat espanyol l'1 de maig de 1996, després d'una desafortunada confrontació política, ens ofereix l'ocasió d'aprofitar l'amable invitació a participar en aquesta revista, intentant establir alguns trets del comportament demogràfic recent del nostre poble, amb el convenciment que l'evolució del nombre d'habitants constitueix un dels millors indicadors macroeconòmics del nivell de benestar i ajuda a preveure les potencialitats de futur de qualsevol comunitat.

Borriol, com molts altres nuclis de l'interior central i septentrional del País Valencià, va conèixer un fort creixement del nombre de veïns des de la segona meitat del segle XVII, quan hi viurien poc més d'un centenar de famílies, fins el 1910, quan el poble va arribar a tenir uns 3.400 habitants. Des d'aquesta data, la muntanya valenciana va iniciar un procés de despoblament com a conseqüència d'un conjunt de factors desfavorables: la penetració de les relacions de producció capitalistes, l'enfonsament de l'agricultura i dels oficis tradicionals, l'escassa implantació d'indústries modernes, la manca de serveis públics als pobles, l'endarreriment de les vies de comunicació i transport, etcètera. De manera que, malgrat que naixien moltes més persones que en morien, el corrent migratori feia que en cada nou cens es constatarà una forta disminució del nombre de veïns, alhora que posava en marxa una espiral d'efectes negatius, i trastocava els àmbits econòmic, social, cultural i polític tradicionals de les nostres terres.

Amb el desarrollisme que va experimentar el País Valencià entre 1960 i 1975 el fenomen de la concentració de la població a les ciutats i comarques costaneres es va accelerar.

El territori semblava desestructurat, i fraccionat entre un món urbà en eufòrica expansió que ocupava les planes litorals, i una muntanya estancada i exposada a un procés de desertització que no es podia aturar.

Les crisis energètiques, els canvis ideològics i la transició al sistema democràtic que es van produir a la segona meitat dels anys setanta determinaren l'inici d'un nou model de comportament demogràfic i d'ocupació espacial: la tradicionalment elevada fecunditat de les espanyoles va experimentar una caiguda excepcionalment forta en el context universal; els saldos vegetatius van decaure ràpidament fins a tornar-se negatius en moltes províncies; l'increment de l'atur a les regions més industrialitzades van fer que els canvis de residència de la gent perderen intensitat; l'augment del nombre d'espanyols es va esmortir; el procés d'envelliment va començar a preocupar la societat, etcètera. Moltes d'aquestes transformacions han tingut fortes repercussions a les comarques septentrionals valencianes i al nostre poble.

Als darrers anys les relacions entre el camp i la ciutat s'han tornat més intenses i complexes. Els avanços en els mitjans i sistemes de comunicació i transport amb la conseqüent disminució de les distàncies, la saturació de les àrees urbanes, la difusió de la modernització econòmica, l'especulació i conseqüent encariment del sòl residencial dels grans nuclis, les dotacions de serveis públics als pobles, la degradació de les condicions mediambientals a les ciutats, la democratització de les corporacions locals, l'acceptació massiva d'alguns dels principis naturistes i ecologistes, i altres elements i factors han elevat la qualitat de vida als municipis mitjans i no allunats de les àrees metropolitanes. El procés de rur-urbanització ha començat a manifestar-se amb força al País Valencià.

En aquest context cal situar l'evolució del nombre d'habitants dels municipis castellonencs a la primera meitat dels anys noranta. Malgrat totes les limitacions que pateixen a Espanya les estadístiques demogràfiques, els resultats de la darrera operació padronal són significatius dels canvis recents.

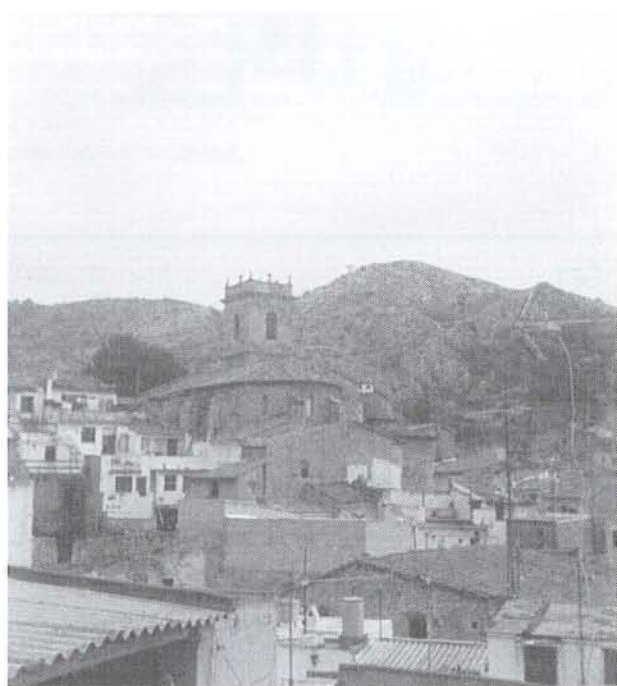

Plaça de la Torre

Evolució del nombre d'habitants (població de fet) entre l'1 de març de 1991 i l'1 de maig de 1996 dels majors municipis de la província de Castelló.

Municipis	1991	1996	Diferencia	Diferencia %
Benicassim	6.151	10.667	+ 4.516	+ 73,42
Borriol	2.668	3.097	+ 429	+ 00,08
Peníscola	3.677	3.960	+ 283	+ 7,70
Almassora	15.298	16.370	+ 1.072	+ 7,01
Onda	17.852	18.680	+ 828	+ 4,64
Vila-real	37.660	39.357	+ 1.697	+ 4,51
Benicarló	18.460	19.229	+ 769	+ 4,17
Altura	2.985	3.092	+ 107	+ 3,58
Moncofa	3.487	3.610	+ 123	+ 3,53
l'Alcora	8.372	8.662	+ 290	+ 3,46
la Vall d'Uixó	27.387	28.283	+ 896	+ 3,27
Alcala de Xivert	4.779	4.917	+ 138	+ 2,89
Segorbe	7.435	7.629	+ 194	+ 2,61
Borriana	25.438	26.078	+ 640	+ 2,52
Vinaros	19.902	20.326	+ 424	+ 2,13
Betx	5.236	5.284	+ 48	+ 0,92
Almenara	4.994	5.018	+ 24	+ 0,48
Nules	11.510	11.489	- 21	- 0,18
Torreblanca	4.608	4.558	- 50	- 1,09
Vilavella	3.458	3.413	- 45	- 1,30
Alqueries	3.652	3.508	- 144	- 3,94
Castelló	138.489	132.087	- 6.402	- 4,62
Resta demunicipis	74.684	73.331	- 1.353	- 1,81
Total província	448.182	452.645	+ 4.463	+ 1,00

AUTOSERVICIS

A.S.O.S.

Germán García, 5
 Sanchis Guarner, 27
 Teléf. 32 13 28
 12190 B O R R I O L

Les xifres anteriors permeten deduir algunes conclusions interessants:

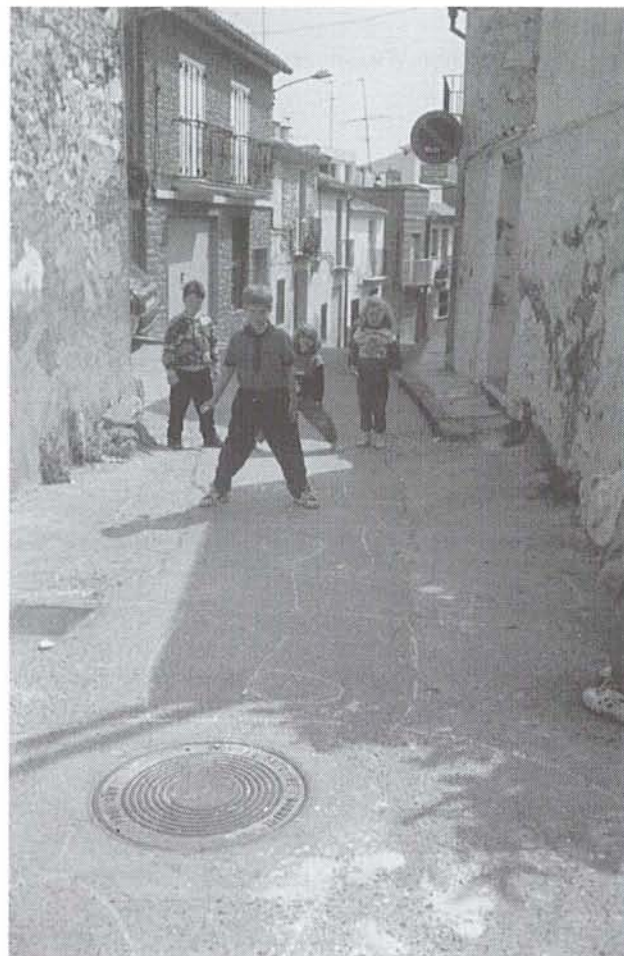
- La població provincial ha seguit augmentant, però sols amb poc més de quatre milers d'habitant, cosa que implica un guany de l'1 per cent en cinc anys. Aquest dèbil ritme de creixement contrasta amb el que venia sent habitual a les darreres dècades, però està en consonància amb el que ha ocorregut al conjunt de l'estat espanyol.

- L'increment del conjunt provincial es distribueix de manera irregular entre els seus municipis, ja que 58 guanyen habitants, dos en repeteixen la mateix quantitat, i 75 en perden.

- Els pobles que destaquen pel seu creixement pertanyen a dues tipologies funcionals: els turístics i els industrials. La major potència expansiva dels darrers anys, amb notable diferència amb la resta dels nuclis de les comarques septentrionals, l'ha tinguda Benicàssim, que en cinc anys ha guanyat el mateix que en els anteriors seixanta. Peníscola i Orpesa també creixen a un fort ritme. Amb augments absoluts importants, però amb taxes més discretes també s'expandeixen els principals centres industrials: Vila-real, Almassora, la Vall d'Uixó, Onda,...

- La ciutat de Castelló de la Plana, malgrat que les xifres deuen d'estar afectades per fortes perturbacions, sembla que pateix una significativa minva de més de 6.000 habitants de fet. Caldrà esperar a la publicació més detallada de les informacions arrellegades en l'operació censal per confirmar o refusar aquestes dades, però el trencament d'una tendència expansiva que durava segles pareix inqüestionable, i altament significatiu. Els municipis que envolten a la capital, és a dir, Benicàssim, Borriol, Vila-real i Almassora, han augmentat molt el nombre de veïns. Tot apunta que en gran mesura s'està produint un desplaçament de la residència habitual o principal des de la capital a poblacions pròximes, ben comunicades, i que ofereixen millors relacions qualitat-preu dels habitatges i una major qualitat de vida.

- Borriol està experimentant als darrers anys el major creixement de població de total la seua llarga història. Des de 1991 a 1996 ha augmentat amb un ritme de quasi el 3 per cent anual acumulatiu, que dins dels municipis de més de dos milers de persones de la província, sols ha estat superat per Benicàssim, i que en termes absoluts implica un saldo de 429 persones, ocupant el vuitè lloc dels 135 nuclis de les comarques

septentrionals, i per davant de pobles molt més potents com Vinaròs, l'Alcora, Peníscola, Segorbe, Alcalà de Xivert, Betxí, Almenara i els recessius Nules, Torreblanca i Castelló.

L'anàlisi de les característiques d'aquest boom social i econòmic de Borriol les deixem per a una altra ocasió, però no volem tancar aquests paràgrafs sense abans felicitar-nos per aquesta conjuntura, i expressar el nostre més ferm convenciment que les perspectives semblen extraordinàriament positives.

Joan Serafi Bernat i Martí

D'OLIVA

TERRACOTES - TAULELLETS - MARBRE ANTICAT

MAGATZEM I EXPOSICIÓ:

CTRA. CASTELLÓ-MORELLA, KM. 8'200

TELS.: 22 01 05 - 32 17 60

FAX: 22 21 59 -12190 B O R R I O L

El Teu Ambient

Casrajillo

PUB - BORRIOL

Amb la Cultura del
nostre poble

L'estructura socio-professional de Borriol el 1935

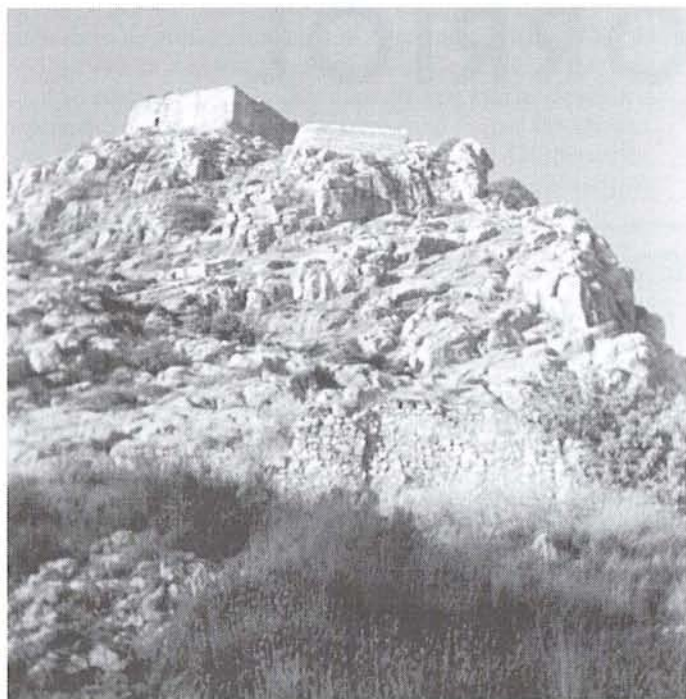
Basant-me en treballs anteriors realitzats a partir de censos de població, censos electorals, cadastrals... però en especial en l'aparegut a la revista Ribalta nº 7 amb el títol Aprofitament didàctic d'una font històrica: el cens electoral de Castelló de la Plana de 1895, de Francesc Mezquita i Broch, he decidit fer un estudi socio-professional de Borriol l'any 1935, moment significatiu per la seva situació històrica (un any abans de la guerra civil) mitjançant la còpia del padró de cèdules personals de l'any 1935.

Cal assenyalar que les persones menors de 14 anys no apareixen al cens, amb la qual cosa es perd una important quantitat de gent, que en molts casos, ja treballava a aquesta edat. No obstant això el total de persones representades al padró en són 2251, el 74'24% del total de la població, que en aquells moments segons el propi padró (que assenyala el nombre de fills menors de 14 anys) era de 3032 habitants. Per tant, la quantitat representada pot ser prou representativa. Altre problema que es presenta en l'estudi d'aquest document és el fet que normalment les dones apareixen registrades amb l'ofici de "labores", la qual cosa ens oculta el gran paper que exercia la dona en el món laboral en activitats agràries o artesanals. Un bon exemple d'açò seria el de la indústria de l'espardenya, que fou integrada especialment per dones. Així, al cens no apareix cap dona amb l'ofici d'espardenyera. En aquest sentit pot influir el fet que aquesta indústria durant aquesta època podria emmarcar-se en allò que coneixem com economia sumergida, basada en el treball domiciliari (l'anomenat parting out system). Per tant, pot resultar una empresa arriscada la reconstrucció d'eixa estructura socioprofessional deixant de banda un grup que integra ni més ni menys que a 1011 empadronades (el 44'93% del total). Les dones que apareixen registrades amb l'ofici de labors les hem situades dins del que podríem anomenar un sector no-productiu, amb les reserves que això pot provocar pels fets que ja han estat exposats. En aquest sentit, ja posats a parlar del treball de la dona, també cal destacar la presència d'aquesta amb funcions definides com de comerç, mestres d'escola, tallants (carnisseres) i en altres professions exclusivament del seu abast com la de servents, modistes, religioses o inclús una comare.

Aclarit açò podem passar a la classificació de les diferents activitats econòmiques. Seguint la divisió per sectors de producció d'Alan Fischer i Colin Clark, incloent la construcció dins del sector secundari, tot i que hi ha autors que el situen de forma independent, trobem els següents percentatges:

Sector Primari.....	766 empadronats;	34'03 %
Sector Secundari (inclou construcció).....	164	" ; 7'29 %
Sector Terciari.....	299	" ; 13'28 %
No Productius.....	1022	" ; 45'40 %

Segons açò trobem una notable quantitat de població dedicada a activitats primàries, representat en les activitats agràries (97'91 % d'aquest sector), en les quals cal diferenciar entre aquells que poden viure de la seva terra però amb esforços propis molt grans: els llauradors, que en total en són 214; i per últim, aquells que viuen del treball per a un altre, els jornalers, que conformen un nombrós grup de 536 persones. Aquestes dades ens mostren una societat eminentment agrària, on existeix un elevat nombre de llauradors i jornalers però a cap propietari. Açò ens pot indicar el tradicional problema que ha representat el sistema d'herències al País Valencià al llarg de la seva història i que ha suposat un greu problema per la fragmentació de la terra. Junt als treballadors agrícoles s'ha d'afegir altre grup del sector primari: els dedicats a la ramaderia, que conforma el 2'09 % del sector primari. Entre aquest grup trobem 15 pastors i 1 esquilador (Vicent Gascón Menero), propis també d'una societat tradicional. El fet que tant elevat nombre de població es dedique a aquestes tasques agrícoles (recordem a més el fet del treball agrari de la dona que no ens apareix registrat i que caldria, per tant, sumar a aquest nombre), ens indica una societat molt tradicional on allò predominant són encara les activitats del camp.

El sector secundari, realment, encara no el podem considerar industrial. Més bé parlariem d'una societat artesanal. En aquest sentit només apareix al cens un industrial (Antonio Ucedo Varella), mentre que la gran majoria responen a eixes activitats artesanals. Entre elles la més destacada és la dels fusters, dels quals en trobem vint-i-cinc, així la de les modistes (16 integrants) i la dels ferrers (10). Ací cal remarcar novament el fet que l'espardenya (al padró surten només 5 espardenyers) fou un treball principalment de dones i de tipus domiciliari, i que, per tant, la importància d'aquesta indústria fou molt superior a la que ens pot mostrar el document. Altre grup d'artesans són 5 sabaters, 4 albarders, 4 sastres, 3 manyans, 1 llander (Joan Pons Sairo), 1 cisteller (Vicent Ramos Llansola) i 1 ebenista (Jaume Castelló Llansola). Amb tot, arribem a la conclusió de què ens trobem en una societat que viu les primers aparicions de la seva indústria. Així, per exemple, no trobem a cap persona amb la professió d'"obrer", i a només un industrial. D'altra banda destaca el nombre de fusters, embrió de la futura indústria del moble que arriba fins avui dia. És interessant també la presència de modistes, que demostra la relativa importància que adquirí la indústria del teixit i del calçat a l'època (16 modistes, 4 sastres, 5 sabaters i 5 espardenyers), i que ens ha deixat nombroses restes

que arriben fins a l'actualitat. El fet de trobar a 10 ferrers, cosa que ens pot sorprendre avui dia, cal relacionar-la amb una societat agrària on les eines de ferro són imprescindibles. Per últim assenyalar la presència d'una sèrie de professions que han desaparegut avui dia o que han perdut importància, com la d'albarder, cisteller o manyà. Amb tot, aquest grup d'indústria-artesant conformaria el 46'34 % del sector secundari.

L'altre grup d'aquest sector, el 53'66 %, estaria format pels dedicats als oficis de la construcció. En total en seran 88, dels quals 38 són obrers de vila i 1 peó de camins. Però el més destacat del grup és el nombrós grup de població dedicat al treball de la pedra, format per 48 picapedrers i 1 marbrista. Açò reforça la idea d'una societat on després del camp trobem la importància de la fusta, l'espardenya i la pedra, com diu el refrany: "De Borriol pedra, mobles i espardenya". El treball de la pedra es reflexa també actualment, amb les actual pedreres de l'"Abeller" o la "Joquera", i ens fa pensar en la importància de la pedra borriolenca al llarg de la seva història.

El sector terciari és tant heterogeni que cal marcar una diferenciació d'activitats: en primer lloc les relacionades amb el comerç (75'92% del sector terciari), les més importants, on trobem l'extraordinària xifra de 207 empadronats dedicats al comerç que reflexa un important moviment comercial al poble, potser relacionat amb la proximitat de Borriol a la capital, així com per la seva ubicació geogràfica, i on tindrien gran importància també les nombroses "ventes" que existiren en aquests moments distribuïdes arreu del terme. Junt a aquests trobem 11 tallants, 3 confiters, 3 panaders, 1 xocolater (Vicent Lloréns Beltrán), 1 pastisser (Benjamin Rubio Doménech) i 1 dependent (Salvador Pastor Andreu). En segon lloc, trobariem un sector dedicat als transports (2'68 % del sector), en què destaquen 4 carreters i 1 arriar (Gaspar Falomir Royo), ambdós oficis relacionats amb el ja anomenat moviment comercial del poble, a més de 2 xofers i la curiosa presència d'1 ferroviari (Vicent Domingo Rubio). En un apartat sanitari (2'01% del sector) trobem 2 metges, 2 farmacèutics, 1 practicant (Sixto Celades Pastor) i 1 comare (Virginia Gallén Barberà). Les dades ens mostra una relació de 1516hab/metge no gens menyspreable per a l'època. En un apartat cultural distingiríem 6 pintors i 6 mestres d'escola (2 homes i 4 dones). Destaca la presència de pintors, la qual cosa reforça la dita que diu que "Borriol és poble de pintors". Altre grup dins del sector terciari seria el de l'administració pública, en el qual trobem 2 secretaris, 1 agutzil (Salvador Lloréns Escoin), 1 carter (Pau Tomás Albalat), 1 empleat de l'Ajuntament (Esteban Esteve Esteve), 1 escrivent (Francisco Clemente Lloréns) i 1 ordinari (Vicent Chulvi Galmes). En l'apartat religiós trobem 4 dones que apareixen nomenades com a "religioses", i que possiblement del que es tracte és de monjes, 2 preveres, 1 capellà (Casimiro Amela Castel), 1 coadjutor (o sacristà, Josep Pérez Balaguer) i un organista (Josep Escoin Pallarés), que hem decidit incloure en aquest grup per la seva activitat íntimament relacionada amb l'Església. Amb tot tenim un nombre prou elevat de religiosos al poble; no obstant, açò no era estrany a l'època. Altre grup seria el que una sèrie de serveis de diversa índole com podrien ser 15 barbers (un grup prou important), 6 mecànics (que no es pot confondre com a mecànics d'automòbils sino que en aquesta època potser del que més s'ocupaven era de bicicletes), 4 servents (totes elles dones), 2 electricistes, 1 advocat (Julián Pascual Portolés), 1 comptable (Vicent Francisco Santamaría) o 1 militar retirat (Ramón Rovira Costa).

Finalment, un grup format per les dones dedicades a les seves labors, de les quals ja havem parlat, i per un conjunt de 11 estudiants i considerats, tornem a incidir, de forma molt ambigua, com no-productius.

Amb tot, l'estudi ens duu a la confirmació que el Borriol de 1935 és el d'una societat majoritàriament agrària, amb una base artesanal on predominen sobretot la pedra, la fusta, el teixit i el calçat, i que està en procés de salt cap a l'organització industrial. Destaca la importància del treball de la pedra, que perdura fins avui en dia. A la vegada, també destaca la presència de tant elevat nombre de comerciants que indicarien en el poble eixe procés de progrés econòmic que en ell s'estava produint. Açò ens dona un quadre social en què trobaríem una petita burgesia, més nombrosa del que es podia pensar en un principi, integrada pels comerciants i les professions liberals, i d'altra banda un altre grup prou més nombrós format per aquells que viuen amb esforços de la seva terra (llauradors) o que no en posseeixen suficient per viure d'ella (jornaler). A més, tindriem també l'inici d'una espècie de "proletariat" industrial format pels fusters, modistes, picapedrers,...

Xavier Andreu

Pastisseria i Cafeteria

EL RACÓ DE LA FONT

Plaça La Font, 29 A
Telèfon (964) 32 16 33

12190 • BORRIOL

Busca 20 noms de partides de Borriol en la següent sopa de lletres. Intenta contestar les 10 preguntes que et femlem a continuació sobre les partides i altres llocs geogràfics de Borriol.

A	M	O	L	I	N	A	S	R	G	H	J	A	Q	A	A	S
R	C	A	T	A	P	U	L	D	I	E	R	O	S	B	X	M
B	S	C	F	A	S	S	E	R	D	A	N	E	B	M	I	A
R	E	R	N	U	I	M	R	E	S	S	A	T	I	A	R	B
O	L	A	P	O	R	E	R	O	L	A	C	A	O	E	E	E
S	U	S	I	P	E	R	X	E	T	S	L	O	A	R	S	O
S	O	S	A	S	B	A	R	I	C	O	L	N	A	I	I	M
E	C	O	L	E	O	M	E	R	D	E	E	V	R	N	P	I
R	O	L	L	S	L	R	O	I	C	E	I	P	U	E	S	S
A	D	U	L	C	C	O	R	A	N	T	D	N	T	S	E	N
B	I	Ç	O	R	A	G	I	N	A	Ç	R	Ç	P	W	I	L
A	N	A	D	A	O	R	D	E	P	E	E	I	E	X	O	I
R	A	A	R	O	R	I	B	O	C	A	V	E	R	D	L	B
R	Ç	R	A	N	S	D	F	G	H	Ç	Ç	H	H	C	A	O
A	Q	W	N	E	Ç	R	T	Y	U	I	O	P	L	V	V	T
N	S	A	A	Q	W	E	R	T	A	N	N	O	K	M	A	A
C	Ç	M	T	R	Ç	E	I	R	U	I	I	Q	M	E	J	L
D	Q	O	N	E	E	E	G	K	O	L	I	W	N	S	Ç	A
E	D	N	O	I	A	E	E	N	E	Ç	O	R	B	A	N	R
P	S	E	F	O	N	S	E	N	I	P	U	R	R	I	V	I
O	C	G	A	A	E	E	I	R	I	O	L	F	C	A	S	A
R	D	R	V	S	U	M	E	S	D	D	M	V	V	A	I	R
C	H	A	C	H	I	G	U	A	A	R	E	U	Q	O	J	V
S	C	C	V	C	S	A	T	U	I	O	N	Z	X	A	X	C

1. Partida on es troba el cim més alt del terme de Borriol, a 729 metres d'altura sobre el nivell del mar, i comparteix terme amb la Poble Tornesa i Vilafamés.

2. En els terrenys d'aquesta partida s'obté una de les pedres més conegudes per tots els borriolencs i de fama universal. També és una urbanització.

3. El nom de la muntanya és el mateix que el de la partida, que s'erigeix com una piràmida a la vessant esquerra del riu Sec, entre les Mallaes i la Lloma, i porta el nom d'un famós guerriller carlista.

4. Barranc i partida que es pot anomenar de dos maneres, una és el Barranc d'Olària i l'altra és....

5. En àrab vol dir "fill de Faet".

6. En esta partida es troben Font de la Teula i el Mas de Julian, i abans es conreaven tarongers, aprofitant les aigües del barranc del mateix nom.

7. Desconeguda partida situada entre el Calvari i el Castell i rep el nom de "Racó de ...".

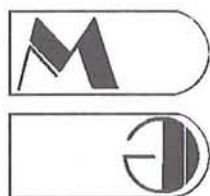
8. Popular ermita i partida o es va trobar el miliari romà de Borriol.

9. Un dels dos barrancs que creuen el nucli urbà del poble, que rep el nom d'una planta punxosa, portada pels moros.

10. L'altre barranc que creua el nucli urbà, que significa el mateix que una eina d'ús agrícola per transportar sacs de garrofes, feixos de llenya etc..

RUINES DEL CASTELL DE BORRIOL

BABILONI

MARBRES I GRANITS

Làpides - Cuines - Cambres de bany

Tel. Taller (964) 32 17 91
Tel. Part. 32 10 80

Avgda. Saragossa, s/n
12190 • BORRIOL

ENTREVISTA AMB MARGA RAMOS (Presidenta de la Unió Musical Lira Borriolenca)

El passat any, el dia de Santa Cecília, es va obrir una nova etapa en la música del poble, finalment, després de molts anys, la banda quedava constituïda com a tal i la bandera de la Unió Musical Lira Borriolenca tornava al carrer. Però, per conèixer millor com va ser aquest dia de festa, hem cregut convenient parlar amb la presidenta de la Societat Musical recentment constituïda i alhora, músic de la banda, Marga Ramos...

* ¿Cóm es va viure el darrer dia de Santa Cecília i quin significat ha tingut en la constitució de la banda? El dia de Sta. Cecília va ser el primer

acte després d'haverse constituït la Junta Directiva, per tant, suposà el reconeixement de la banda com a tal. Eixe dia es va recuperar la tradició d'anar a arreplegar els nous músics -com es va fer fa quinze anys-, en aquest cas qui va entrar a formar part de la banda fou Javier Sos Rubio, clarinetista. També es va estrenar la bandera, donada pel meu avi Peregrín Portolés Fornals. A les 10 del matí es va fer la tradicional missa, on la banda va interpretar algunes obres. Però sens dubte, els actes més emotius d'aquest any foren la benedicció de la bandera, que fou apadrinada pel meu cosí Peregrín i per mí, i la donació a la banda d'una placa per part de Fernando Balaguer Gascón, antic músic. Quan va acabar la missa vam fer una cercavila que va acabar a casa del director, on vam fer una picadeta. Després anàrem a dinar tots els músics. El desig de la nova junta és que en els propers anys la festa de Sta. Cecília tinga un caràcter més popular, on puguen intervindre tots.

* ¿Qué representa la bandera de la Unió Musical que reapareixia aquell dia? És el símbol de la banda, on està representat l'escut de Borriol i una lira. En certa manera la bandera és la confirmació que havem renascut, oficialment, com a banda.

* ¿Ha hagut de sortejar moltes dificultats la Junta Directiva a l'hora de donar els primers passos d'aquesta societat musical? Com

a totes les societats al principi costa posar-te al dia. La Junta intenta actuar de forma correcta per a tots, encara que sense voler de vegades hem comés errades. Estem disposats a rebre qualsevol ajuda, ho agrairíem...

* ¿Quin futur té la banda? En els darrers anys han entrat a formar part d'ella joves músics borriolenes ¿tindrà açò continuïtat o inclús es millorarà? Nosaltres creiem i esperem que l'escola de música done un bon resultat. De fet, en l'actualitat hi han 22 alumnes matriculats d'instrument per a banda: set clarinets, un òboe, dues trompetes, un trombó, un fliscorni, dos saxos alts, un tenor, tres flautes i tres percusionistes; per tant, la banda creixerà.

* Per últim, ¿què cal fer per ser soci de la Unió Musical Lira Borriolenca? En primer lloc m'agradaria donar les gràcies a totes aquelles persones que ja són socis o col·laboradors. Hem ficat a la seua disposició una bústia a la Plaça de l'Hereu, s/n, per a qualsevol idea, suggerència o aportació. Pel que fa a les persones que estan interessades en ser soci, la quota anual és de 3.000 pts amb dret a veu i vot, o de només 1.000 pts per aquells que vulguen ser col·laboradors. Si vol fer-se soci o col·laborador només cal dir-ho a algú de la Junta o mitjançant la bústia abans esmentada.

Simón Francisco

Pastisseria i Cafeteria

EL RACÓ DE LA FONT

Plaça La Font, 29 A
Telèfon (964) 32 16 33

12190 • BORRIOL

ENTREVISTA AMB JULIO GIL (President de la Societat de Caçadors "La Montaña")

Quants anys fa que funcionen i quanta gent està afiliada actualment a Borriol?

1) Com a societat legalment constituïda des de l'any 1972, a partir de la publicació de la Llei de caça de 1970, anteriorment ja funcionava però com una agrupació de caçadors sense autoritat. En l'actualitat són quatre-cents afiliats.

Quins són els reptes més immediats que tenen els directius de la societat de caça?

2) L'objectiu és dur a terme una gestió en el camp que faça possible recuperar els nivells de caça que hi havia a la mitad deis anys vuitanta, donat que les condicions del terreny i del clima no han canviat molt en aquest període però si la quantitat d'animals.

Què és el més difícil que s'han trobat des que tenen la responsabilitat d'estar al capdavant dels caçadors borriolencs?

3) El tractar de canviar la mentalitat egoista d'un nombre menut de socis que eclipsen a la majoria, a la qual tenen sotmesa involuntàriament i fan caure en el pesimisme, així com. el netejar la imatge dels directius, no molt ben vista en els últims anys, per raons injustificades en moltes ocasions. No es gens fàcil dirigir un grup amb molta diversitat d'opinions i interessos, quan en definitiva sols hi ha un objectiu comú, que hi haja caça.

Com estan les reserves de caça actualment al terme? Cal soltar molts animals de granja?

4) Caldria diferenciar entre les reserves de conills i perdius que es el que basicament aci es caça. Els conills depenen molt dels cycles de les malalties que els afecten, enguany per exemple s'havien reproduït molt be i ara a la tardar la mixomatosi pràcticament els a fet desaparèixer en algunes partides, aunque com és un roedor i cria molt ja comença a recuperar-se, però cal seguir repoblant. En quant a la perdiu s'ha recuperat un poc degut a la repoblació t'eta l'any passat, però al no ser tan ràpida la seua reproducció natural cal també seguir soltan-ne. La realitat és que si, perquè l'estat actual del camp, amb un abandonament progresiu deis conreus, no permet obtindre un nivells suficients de caça que cobrisca per dir-ho d'alguna manera la demanda dels caçadors.

Hi ha molts joves interessats en el món de la caça? Veu una davallada de caçadors en edats juvenívols?

5) A pesar de la mala imatge social que ens volen donar els pseudoecologistes de ciutat, als que practiquen la caça legal, la petició d'associació per part dels joves, es tots els anys la més nombrosa, la qual cosa val dir que segueix sent un esport interessant per als joves borriolencs. Aprofitem l'ocasió per a demanar-los una major involucració en la gestió social i una major participació en les activitats que s'organitzen.

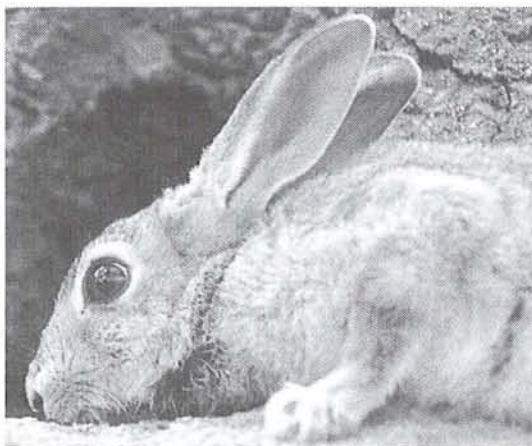
Què és allò que els agradaria aconseguir amb més recel des que es mouen per aquest món?

6) Que es compliren les reglamentacions de caça, per damunt de tot que se respecten les èpoques de reproducció de les especies. ja que és el pilar de la caça silvestre, que anem tots ben documentats, que s'entenga la caça com una manera de distraure's, de passar un dia de festa en els companys, sense cap tipus de recel i que els socis pergen la por a denunciar als pocs furtius que queden davant la directiva o autoritats.

Algun missatge final per a tots els caçadors de Borriol que llegeixen aquestes línies?

7) Que sàpiguen que el futur de la caça passa per fer una gestió al comp com si es tractara d'una empresa, amb personal que es dedique tot l'any, que se preocupe de facilitar menjar i seguretat als animals, de fer instal.lacions de repoblació, de passar contar de totes les incidències i de protegir al soci, només així es pot dur a terme una tasca productiva.

Per acabar els direm que reivindiquen el seu esport amb orgull, que el practiquen en dignitat i el defensen amb força enfront dels detractors, a mes de demanar col.laboració amb els membres directius que fem una tasca altruista i des de sempre poc valorada.

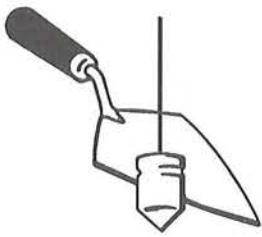

arnicería LA FONT

CASA JULIO

MAXIMA QUALITAT • EN CARNES DEL MAESTRAT
 EMBUTITS CASOLAS, CECINA
 PERNILS DE TEROL, PERNILS DE PORC IBERIC

Plaça La Font, 12 • Tel. 32 12 03
 BORRIOL (Castelló)

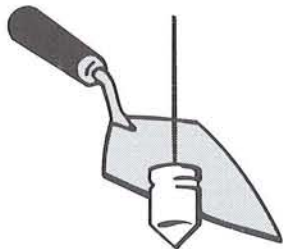
IVATHER, S.L.

CONSTRUCCIÓ I EDIFICACIÓ

MARIA DOLORES TORRES SANROMAN

Trinquet, 18 • Telèfon (964) 32 18 76

12190 **BORRIOL**

OBRES ESTIVER, S.L.

CONSTRUCCIÓ I EDIFICACIÓ

Trinquet, 18 • Telèfon (964) 32 18 76

12190 **BORRIOL**

Units pel passat - Units pel futur - Units per
esta terra - Units pel somnis - Units pel
treball - Units per les festes - Units pel paisatge
Units per l'esforç - Units pel calor - Units per
Bancaixa - Units pel futur - Units per Bancaixa

BANCAIXA

.....
Caixa d'Estalvis de València, Castelló i Alacant